

RODNY (28) *ai*

o *jasne*.

comp rodni(e)jszy (2).

sg m N rodny (3). ◇ *G* rodného (1). ◇ *D* rodn(e)mu (1). ◇ *I* rodnym (1). ◇ *L* rodnym (1). ◇ *f N* rodnã, rodni(e)jszã (5). ◇ **[G rodn(e)j.]** ◇ *A* rodnã, rodni(e)jszã (2). ◇ *I* rodnã (2). ◇ **[V rodnã.]** ◇ *n* **[N rodn(e).]** ◇ *G* rodného (1). ◇ *pl N subst* rodn(e) (1). ◇ *G* rodných (2). ◇ *A m pers* rodn(e) (1). *subst* rodné (6); -é (1), -(e) (5). ◇ *V subst* rodn(e) (1).

Sł stp: *rodny, rodni, Cn brak, Linde XVI* (cztery z niżej notowanych przykładów) – *XVIII w.*

1. Związany z wydawaniem plonów, owoców (15) :

a. Żyzny, urodzajny (8) : á możné króle **[Pan]** mieczem fkrócił. Sehoná/ kráin Amorzeyfkich páná/ y Ogá. króla rodného Bázáná. *KochPs* 198.

W połączeniach szeregowych (2): PRufka ziemiá rodna/ obfita/ oliádła *BielKron* 291v; *KochPs* 97.

W porównaniu (1): Ieft tedy potrzebá/ áby ci wŷyŷcy ktorzy chcã byé prawdziwemi ŷluchãczmi náuki Kriŷtuŷowej/ byli iáko rodnã á obfituiãcã rolã/ podawáiacý s liebie wdziãczne owoce s ŷluchãnia ŷłowá Bożego *RejPos* 62.

Wyrażenia: »rodna rola« (1): *RejPos* 62 *cf W porównaniu*.

»ziemia rodna« **[szyk 3:1]** (4): przez to miáŷto **[Bazyleg]**/ Ren ŷrødkiem idzie [...]. Ziemiá rodna/ winá dobre/ zboża obfitoŷć/ powietrze dobre. *BielKron* 283v, 286, 291v; *Zawjeft* 46; **[BOgini ŷadow/ ktorey zá opiekã Ziola vcieŷzne z rodney ziemie cieka]**/ Roŷkaż niech záwždy ŷliczna Wiofná ŷtoi *KmitaŁów D4v*].

Szeregi: »rodny, (a) obfituiãcy (a. obfity)« (2): *RejPos* 62; *Ferax, Fertilis, foecundus* – *Rodny, obfiry* [!]. *Calep* 414a. **[Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]**

»płodny i rodny« (1): ku pułnocy poczýna ŷie ziemiá ktorã zowã Hegow/ [...] máła ziemiá ale płodna y rodna *BielKron* 286.

b. Dajãcy obfite plony, płodny (2) : Bo winnicę rozkopawŷzy/ Wzięli z niey pożytek więtyŷy. Byłáciem záwždy rodniefŷza/ W dawaniu winá hoyniefŷza. *BierEz* Iv; **[kuropatwy i szerszenie]** Ku oraczowi przybieżeli/ Wody od niego pić chćieli. [...] **[kuropatwy]** Oraczowi obiecãły: Wŷzytkęć winnicę ŷkopamy/ Rodniefŷzac iã wdziãłamy. *BierEz* L4v.

c. Bujny, plenny, szybko ŷię rozrastajãcy (2) : Tę **[małã oliwkę]** iefli oŷtré ciernië/ lub rodné pokrzywy Vprzãtáiac/ Sãdownik podciãł vkwãpliwy/ mdleie záras *KochTr* 6.

Przen (1) : Srogye żwirzë polne tãk yã **[winnicę, tj. Izraelitów]** chce wypuŷtoŷŷyć/ Lãtoroŷki rodne wŷŷytki z nyey chce roŷproŷŷyć *LubPs* S3v.

d. O drzewach: rodzãcy owoce, owocujãcy (2) : Nuż wŷŷytki drzewá Cedrowe y teŷ drzewá rodne/ Okãzuyce Pãnu ŷwemu ná wŷŷem chwałý godne *LubPs* ff3v; *GostGospPon* 170.

e. O płodach rolnych: powstały, zrodzony (1) : Puŷcił ná nye **[Egipcjan]** muchy pŷie [...]/ Wŷŷytki rodne owoce márna rdzã im zyãdłã/ Ná wŷŷytkę pracã rãk ich ŷŷárãncza vpãdłã *LubPs* S.

2. Z których coŷ ŷię rodzi (o odchodach, z których według ówczesnych przekonań rodzã ŷię owady) (1) : Tãk ledã co człowiekã trapi y bez zbroie/ Iuż mol ŷkryty/ iuż lotnych liŷzek rodne gnoie. *KmitaSpit* A3v.

3. [Ożywiający, działający ożywczo, budzący do życia (o wiosnie): A ktoby to wyliczył/ co tyle nie broi wżelki duch k części ożywłszy rodna wiosno twoiey. *RybWiosna* A4v.]

4. Związany z rodzeniem, płodzeniem (6) :

a. Służący do zapładniania, płciowy (4) :

Wyrażenie: »rodne członki (rodny członek)« = *męski narząd płciowy* [szyk 2:2] (4): A gdy widział Săturnus oycă więcey płodzić fynow niż on sam ieden [...] wciął mu kołã rodne członki *BielKron* 20; ołmega dnia ie [dziecię] obrzãzono nã członku rodny *BielKron* 37v, 44v, 441.

b. Przeznaczony do rozrodu (o trzodzie chlewnej) (1) : Swini rodnych/ tych według doftátku w folwárku chowác kãżdym *GostGosp* 118.

c. Nowo narodzony (1) :

Wyrażenie: »dziecię rodne« (1): Do fyc było bogóm/ lub miedzi/ álbo złotã/ Lub żelázã tyle dác/ ile malé lãtã/ Swięzo przewãżyć mogły dżięcięcã rodnego/ A tym okup rodzãiu wczynić ludnego *GostCast* 45.

a. [O zwierzęciu: Wiele mądry Myśliwiec fortyłow náyduie [...]. Wlawfzy wzgorę iák Lupká młodziuchny fkowycż/ Y on vmie iák prosię w lešie rodne kwiczy. *BielawMyśl* D3 (*Linde*).]

5. O człowieku: żywotny, w pełni sił (1):

Szereg: »czerstwy i rodny« (1): Pálmie podobien/ y cedrom Libánłkim Cnotliwy kwitnie: fzczép/ który w pánłkim Roskołnym będzie pãlacu wãłdzoney [...]/ Y czerftwy będzie/ y rodny w ftárości *KochPs* 140.

6. Będący członkiem rodziny (5) : którã [Annę Stanisław Fredro] Pãnu Ianowi Iáłkmánickiemu/ [...] Sieftrzeńcowi twoiemu rodnemu/ w Małżeńftwo swięté dáie. *OrzQuin* Aa5.

a. Rodzony, będący dzieckiem tych samych rodziców (3) :

Wyrażenia: »bracia rodna, brat rodny« (1:1): ftãrzałem fye y ošiwiałem/ gãrdłuiąc [...] przeciwo nieprzyacielom twoim/ z Alexándrem y z Prokopem/ z brãciã rodnã fwą/ y z Hieronymem/ z Mikołãiem/ z Rãphałem/ y z Ianem/ czteromã fynmi fwemi *OrzRozm* R3v, S; [Marek Świętośław, [...] dobrowolnie wyznał, iż bratu swemu rodnemu i sistrze swej [...] dał Walentemu grzywien sześć z imienia dziedzicznego, a Szczęsnej złoty dwa monety. *KsięgiSqdŁqck* 1570 nr 220; *OrzŻyw* 213 (*Linde*)].

»synowie rodni« (1): Oćiec máiac fyny rodne/ Częftokroć karał niezgodne: A oni go nie fłucháli *BierEz* I4.

Przen: O przyjacielu, bliskiej osobie (1) :

Wyrażenie: »rodny brat« (1): Tãkże tész y my wczynimy w Przemyślu [tzn. wielki zjazd] z Pány Ráycy Przemyłkimi/ á zwãłzczã z Pánem Máthysem Czechowicem/ którego ty rodny Brãtem fwym być zowiełz *OrzQuin* Aa5v.

Synonimy: **1.a.**, **b.** *obfity, owocny, plenny, płodliwy, płodny, żyzny.*

Cf **NIERODNY, RODZAJNY, RODZIWY, RODZONY, WSZYTKORODNY**